

25 Απριλίου, 1991

[ΠΙΚΗΣ, ΠΟΠΑΤΖΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, Δ/στές]

Α. ΧΡ. ΣΟΛΟΜΩΝΙΔΗΣ & ΑΔΕΛΦΟΙ ΛΤΔ,

Εφεσείοντες,

v.

TSOURIS CONSTRUCTIONS AND ESTATES LTD.,

Εφεσίβλητοι.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 7229).

Σύμβαση — Πώληση εμπορευμάτων — Εν μέρει γραπτή και εν μέρει προφορική — Δυνατότητα προσαγωγής προφορικής μαρτυρίας.

5 *Έξοδα — Άσκηση διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου — Επιδί-
καση του μισού ποσού των εξόδων των εναγόντων στη περίπτωση
όπου, μετά την συμψηφισή της απαίτησης και ανταπαίτησης, βρέ-
θηκε υπόλοιπο υπέρ των εναγόντων.*

10 Η εφεσείουσα κίνησε αγωγή εναντίον των εφεσιβλήτων για
£1.145, υπόλοιπο τιμήματος πώλησης και εγκατάστασης ενός αυ-
τόματου ανελκυστήρα. Η εφεσίβλητη παραδέχθηκε την απαίτηση
15 αλλά ήγειρε ανταπαίτηση για αποζημιώσεις, διότι ο ανελκυστήρας
ήταν απλώς αυτόματος ανελκυστήρας και όχι του τύπου "down
collective", όπως, κατά τον ισχυρισμό της εφεσίβλητης, ήταν η συμ-
φωνία των διαδίκων. Για την μετατροπή του ανελκυστήρα σε down
15 collective χρειαζόταν η εγκατάσταση ενός διαλογέα, η αξία του
οποίου ήταν το αντικείμενο της ανταπαίτησης. Το πρωτόδικο Δι-
καστήριο δέχθηκε την ανταπαίτηση, επιδίκασε γι'αυτή £900 σαν
αποζημιώσεις και, συμφηφίζοντας την απαίτηση με την ανταπαί-
τηση, εξέδωσε απόφαση υπέρ της εφεσείουσας για £245 και της επι-
δίκασε το 1/2 των εξόδων της.

20 *Αποφασίσθηκε ότι*

25 (α) Σωστά το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η συμφω-
νία μεταξύ των διαδίκων δεν είχε καταγραφεί εξαντλητικά σε
οποιοδήποτε έγγραφο ή συνδυασμό εγγράφων και κατά συνέπεια
ορθά έκρινε ότι προφορική μαρτυρία μπορούσε να προσαχθεί, και
ότι δεν ετίθετο θέμα εξέτασης του κατά πόσο η υπόθεση ενέπιπτε
στις εξαιρέσεις του κανόνα ότι προφορική μαρτυρία δεν είναι
αποδεκτή για τροποποίηση ή αλλοίωση γραπτής συμφωνίας.

(β) Η διαταγή για τα έξοδα ήταν μέσα στα όρια της διακριτικής
ευχέρειας του πρωτόδικου Δικαστηρίου.

Η έφεση απορρίφθηκε με έξοδα

Υπόθεση που αναφέρθηκε:

Polycarrou v. Polycarrou (1982) 1 C.L.R. 182.

Έφεση.

Έφεση από τους ενάγοντες κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Αρτεμίδης, Π.Ε.Δ.) 5 που δόθηκε στις 16 Ιουλίου, 1986 (Αρ. Αγωγής 1340/83) με την οποία, μετά από συμψηφισμό της απαίτησης και της ανταπαίτησης επεδίκασε στον ενάγοντα το ποσό των £245.-.

Α. Παντελίδης και Θ. Ζερβός, για τους εφεσείοντες. 10

Γ. Κολοκασίδης, για τους εφεσίβλητους.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Η απόφαση του Δικαστηρίου θα δοθεί από το Δικαστή Γ. Μ. Πική.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Οι εφεσείοντες είναι εισαγωγείς ανελκυστήρων και οι εφεσίβλητοι κατασκευαστές οικοδομών. 15 Βάσει συμφωνίας που είχε συναφθεί μεταξύ των μερών, οι εφεσείοντες πώλησαν και εγκατέστησαν ανελκυστήρα για τις ανάγκες πολυκατοικίας των εφεσιβλήτων. Η τιμή πώλησης και εγκατάστασης συμφωνήθηκε, όπως είναι παραδεκτό, σε £3.700.- 20

Μετά την εγκατάσταση οι εφεσίβλητοι ανακάλυψαν, όπως ισχυρίστηκαν, ότι ο ανελκυστήρας δεν ήταν του συμφωνηθέντος τύπου και ότι δεν πληρούσε τις προδιαγραφές της συμφωνίας. Ενώ η συμφωνία πρόβλεπε την εγκατάσταση αυτόματου ανελκυστήρα του τύπου "Down Collective" ο ανελκυστήρας τον οποίο οι εφεσείοντες 25 εγκατέστησαν ήταν απλώς "αυτόματος". Το μειονέκτημα όμως δεν ήταν πέραν διορθώσεως, αλλά μπορούσε να θεραπευθεί με την προσθήκη διαλογέα που θα αυτοματοποιούσε επιλεκτικά τον ανελκυστήρα κατά την κάθοδο 30 του και θα τον καθιστούσε "Down Collective".

Οι εφεσίβλητοι γνωστοποίησαν την απαίτηση τους για πλήρωση του κενού, διαδικασία που συνεπαγόταν κάποια δαπάνη για την προμήθεια του αναγκαίου διαλογέα και την εγκατάσταση του, με την προσδοκία ότι οι εφεσείοντες θα ανταποκρίνονταν στις υποχρεώσεις τους. Η αντίδραση των τελευταίων ήταν αρνητική, οπότε και οι εφεσίβλητοι αρνήθηκαν να καταβάλουν το υπόλοιπο της οφειλής τους. για την προμήθεια και εγκατάσταση του ανελκυστήρα ανερχόμενο σε £1.145.-

10 Οι εφεσείοντες απέρριψαν την αξίωση των εφεσιβλήτων ισχυριζόμενοι ότι ο ανελκυστήρας τον οποίον είχαν προμηθεύσει και εγκαταστήσει ήταν σύμφωνος με τις συμφωνηθείσες προδιαγραφές. Συγχρόνως επέμεναν στην καταβολή του οφειλόμενου υπολοίπου το οποίο, ενόψει της 15 άρνησης των εφεσιβλήτων αξίωσαν με την έγερση της αγωγής, η απόφαση στην οποία αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας έφεσης.

Οι εφεσίβλητοι παραδέχτηκαν την απαίτηση αλλά ήγειραν ανταπαίτηση για το ισάξιο της αξίας του διαλογέα και της δαπάνης για την εγκατάστασή του. Ενόψει της παραδοχής της απαίτησης η δίκη περιστράφηκε γύρω από την ανταπαίτηση. Εκτός από την προφορική μαρτυρία είχε προσαφθεί και γραπτή μαρτυρία η οποία περιέχεται σε αριθμό τεκμηρίων που έτειναν να διαφωτίσουν ως 25 προς το περιεχόμενο και όρους της συμφωνίας των μερών. Μετά από σύντομη αλλά περιεκτική ανάλυση της προφορικής και γραπτής μαρτυρίας το πρωτόδικο δικαστήριο κατέληξε στα πιο κάτω συμπεράσματα:-

(1) Η μεταξύ των μερών συμφωνία δεν κατεγράφη 30 εξαντλητικά σε κανένα έγγραφο ή συνδυασμό εγγράφων, ούτε κανένα από αυτά απέβλεπε στην ενσωμάτωση των συμφωνηθέντων. Τα έγγραφα που κατατέθηκαν είχαν ανταλλαγεί κατά τις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στην τελική συμφωνία των μερών. Συνεπώς ήταν επιτρεπτή η αναφορά στα προφορικά συμφωνηθέντα χωρίς 35 καμιά παραβίαση της αρχής του δικαίου της απόδειξης που αποκλείει την εισαγωγή προφορικής μαρτυρίας σε

σχέση με τα συμφωνηθέντα, όταν αυτά περιέχονται σε γραπτή συμφωνία. Για το λόγο αυτό, όπως διαπίστωσε το πρωτόδικο δικαστήριο, δε συνέτρεχε λόγος για διερεύνηση της δυνατότητας προσαγωγής προφορικής μαρτυρίας λόγω ασάφειας του περιεχομένου γραπτής σύμφωνα με τις αρχές στην *Polykargou v. Polykargou* (1982) 1 C.L.R. 182. Η αναφορά στην προσφορά των εφεσειόντων σε "automatic passenger lift" δεν ήταν καθοριστική του ακριβούς τύπου του ανελκυστήρα, τον οποίο οι εφεσειόντες θα προμήθευαν. Οι αυτόματοι ανελκυστήρες υποδιαιρούνταν σε τρεις κατηγορίες: (α) τον απλό αυτόματο, (β) Up and Down collective, και (γ) Down Collective. Κατά το πρώτο στάδιο των διαπραγματεύσεων καθορίστηκε και σημειώθηκε, σε σημείωμα που τηρήθηκε, ότι ο ανελκυστήρας θα ήταν του τύπου "Up and Down Collective" η δε τιμή η οποία καθορίστηκε σε £3.850.- ανταποκρινόταν στην τιμή αυτού του τύπου ανελκυστήρα.

Σε μεταγενέστερο στάδιο η συμφωνία τροποποιήθηκε ώστε ο ανελκυστήρας ο οποίος θα παρεχόταν θα ήταν του τύπου "Down Collective" και μειώθηκε η τιμή στην τελική συμφωνηθείσα £3.700.- Η μαρτυρία του κ. Φιλιππίδη, που κατάθεσε για τους ενάγοντες, περί του αντιθέτου απορρίφθηκε. Αντίθετα η μαρτυρία του κ. Τσουρή, που κατάθεσε για τους εφεσίβλητους έγινε αποδεκτή, καθώς και εκείνη του πρώην υπαλλήλου των εφεσειόντων του κ. Δημητρίου, όχι μόνο ως αποτέλεσμα των εντυπώσεων του δικαστηρίου για την ποιότητα της μαρτυρίας τους, αλλά και λόγω της εξωτερικής της ενίσχυσης.

(2) Μετά από συνεκτίμηση και αξιολόγηση της κατατεθείσας μαρτυρίας έκρινε ότι η δαπάνη για την απόκτηση και εγκατάσταση του διαλογέα ανερχόταν σε £900.- και όχι στο αντίστοιχο σε κυπριακές λίρες του ποσού \$2.860 U.S., και

(3) Ότι μετά από συμπήφιση της απαίτησης και ανταπίτησης παρέμεινε υπόλοιπο £245.- το οποίο επιδικάστηκε υπέρ των εφεσειόντων και σε συνάρτηση με αυτό το ποσό οι εφεσίβλητοι διατάχθηκαν να καταβάλουν το

ήμισυ των εξόδων των εφεσειόντων.

Οι ουσιαστικοί λόγοι έφεσης συνοψίζονται σε τέσσε-
ρις, ως εξής:-

5 (α) Το πρωτόδικο δικαστήριο κατέληξε σε εσφαλμένα
συμπεράσματα σε σχέση με το βάθος της συμφωνίας. Πα-
ρόλο που δεν αμφισβητήθηκαν ευθέως τα ευρήματα αξιο-
πιστίας του δικαστηρίου, οι έφεσειόντες εισηγήθηκαν ότι
10 τα έγγραφα που κατατέθηκαν ενώπιον του δικαστηρίου
καταμαρτυρούν την ύπαρξη γραπτής συμφωνίας, απόκλι-
ση από την οποία δεν ήταν επιτρεπτή, εκτός εάν πρώτα
διαπιστωνόταν ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις που ανα-
γνωρίζει το δίκαιο της απόδειξης για την προσαγωγή προ-
φορικής διασαφηνιστικής μαρτυρίας.

15 Όπως εισηγήθηκε ο κ. Παντελίδης, οποτεδήποτε η συμ-
φωνία ενσωματώνεται σε γραπτό κείμενο δημιουργείται
μαχητό τεκμήριο ότι ενσωματώνει το σύνολο των όρων
της συμφωνίας και καμιά μαρτυρία δε μπορεί να γίνει
δεκτή εκτός εάν διαπιστωθεί ότι συντρέχουν λόγοι διασα-
φήνισης του περιεχομένου της. (Ανεφέρθη στο Anson's
20 Law of Contracts - 24th Ed., p. 308, 310).

25 Στην προκείμενη περίπτωση έγινε δεκτή μαρτυρία κατ'
αντίθεση προς τις σχετικές αρχές του δικαίου και για το
λόγο αυτό η απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου καθί-
σταται ακροσφαλής. Η μόνη θεραπεία την οποία οι εφεσί-
βλητοι, όπως εισηγήθηκαν, θα μπορούσαν να επιδιώξουν
ήταν εκείνη της διόρθωσης (rectification) της συμφωνίας
λόγω κοινού λάθους ή παράλειψης των μερών να ενσωμα-
τώσουν εκείνα τα οποία είχαν επακριβώς συμφωνηθεί.

30 (β) Η προσαγωγή προφορικής μαρτυρίας σε σχέση με
τη συμφωνία ήταν ανεπίτρεπτη και ως αποτέλεσμα των
εγγράφων προτάσεων δεδομένου ότι οι εφεσίβλητοι στην
υπεράσπιση και ανταπαίτηση τους περιορίζονται σε ανα-
φορά σε συμφωνία, γεγονός που εξυπακούει γραπτή συμ-
φωνία,

(γ) Ο καθορισμός των αποζημιώσεων υπήρξε πλημμελής, και

(δ) Η διαταγή για τα έξοδα δεν ανταποκρίνεται στα επιβαλλόμενα από την ορθή άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου στον τομέα αυτό.

5

Και οι τέσσερις λόγοι έφεσης κρίνονται ανεδαφικοί και για το λόγο αυτό δε θεωρήσαμε αναγκαίο να ακούσουμε τους εφεσίβλητους σε απάντηση.

Το εύρημα του δικαστηρίου ότι κανένα από τα τεκμήρια δε σκοπούσε εξ αντικειμένου στην ενσωμάτωση της συμφωνίας μεταξύ των μερών και τον προσδιορισμό των όρων της κρίνεται ορθό ενόψει του περιεχομένου των εγγράφων. Άλλωστε ότι η αρχική προσφορά έγινε στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων των μερών ενισχύεται και από την ίδια την έκθεση απαιτήσεως στην οποία γίνεται αρχικά αναφορά σε προσφορά ανελκυστήρα στην τιμή των £3.850.- και στην επόμενη παράγραφο αναφέρεται η σύναψη συμφωνίας για την παροχή του ανελκυστήρα για ποσό £3.700.-

10

15

Ότι δεν επεξηγείται είναι οι συνθήκες που οδήγησαν στην τελική συμφωνία που αποτέλεσε το αντικείμενο προφορικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο των οποίων καθορίστηκε και ο τύπος του ανελκυστήρα τον οποίο οι εφεσείοντες θα προμήθευαν στους εφεσίβλητους, αυτόματος "Down Collective", ανάλογα με την αξία εκείνης της κατηγορίας ανελκυστήρα, £3.700.- Στην υπεράσπιση και ανταπαίτηση γίνεται αναφορά σε συμφωνία και όχι γραπτή συμφωνία. Η αναφορά σε συμφωνία δεν υποδηλώνει αφεαυτής γραπτή συμφωνία ούτε ζητήθηκαν από τους εφεσείοντες λεπτομέρειες των ισχυρισμών των εφεσιβλήτων στο θέμα αυτό. Επομένως δεν υπήρχε κώλυμα στην αποδοχή προφορικής μαρτυρίας για την εξακρίβωση των όρων της σύμβασης.

20

25

30

Ο καθορισμός των αποζημιώσεων εξάλλου έγινε μετά από προσεκτική ανάλυση της σχετικής μαρτυρίας, η δε κα-

35

τάληξη του δικαστηρίου δεν κρίνεται τρωτή για οποιοδήποτε λόγο.

5 Τέλος η κατάληξη ως προς τη διαταγή για τα έξοδα ήταν μέσα στο όριο της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου, συναρτάται άμεσα με το αποτέλεσμα και δεν έχει καταδειχθεί οτιδήποτε το οποίο να την καθιστά τρωτή.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.